

Op speurtocht langs de rivier

Verslag veldlesproject 2023

Met de rivierlessen krijgen schoolkinderen een unieke natuurbeleving in de natuur langs de Waal bij Nijmegen. De kinderen leren in de klas over de loop en oorsprong van deze rivier, over riviernatuur en over hoe wij allemaal wonen in een laaggelegen land aan zee. Tijdens een bezoek aan het gebied ontdekken de kinderen zelf hoe mooi en bijzonder deze plek is. Met dit project worden niet alleen veel kinderen bereikt, maar ook veel volwassenen, zoals ouders en leerkrachten.

Verslag november 2023,

Caroline van der Mark, ARK Rewilding Nederland

Wie & wat?

We gingen op avontuur langs de rivier in het voorjaar (mei, juni) van 2023.

Voor 15 schoolklassen groep 6, 7 & 8 werden veldlessen aangeboden door het Wereld Natuur Fonds en De Bastei, ontwikkeld en uitgevoerd door ARK Rewilding Nederland, langs de Waal in de Stadswaard bij Nijmegen.

Aankondiging en aanmelding van dit evenement gebeurde via de Bastei. Zo kon gebruik gemaakt worden van een database van Nijmeegse scholen en het was facilitair handig, zowel voor de scholen als voor ARK.

Er kwamen in totaal 378 leerlingen naar deze rivierles, samen met 15 leerkrachten, 4 stagiairs en 51 (groot)ouders.

De buitenlessen duurden 2 a 2,5 uur.

school	plaats	groepen	leerlingen	volwassenen
t Bijenveld	Leuth	1	19	2
Meander Vrije school	Nijmegen	1	29	7
Sterredans	Nijmegen	3	90	21
Hazesprong	Nijmegen	2	58	14
Hidaya	Nijmegen	1	24	6
Montessorischool	Nijmegen	2	59	14
Wingerd	Nijmegen	2	56	13
De Kleine Wereld		1	13	3
Akker	Nijmegen	2	46	11
Oversteek	Nijmegen	1	29	7
Totaal	10 scholen	15	423	98

Hoe

De meeste klassen kwamen op de fiets, enkele kwamen lopend en slechts een school kwam met auto's, wat overigens wel een Parkeerprobleempje opleverde.

Lekkere buitenkleding die tegen een stootje kan, ook laarzen of schoenen die tegen water kunnen, werden van harte aanbevolen. Echter, het weer was vooral tropisch waarbij de uiterwaarden verdroogden voor onze ogen, en zo liepen de kinderen dus op teenslippers en in korte broeken en stapten ze soms vrijwillig de Waal in!

Veldlesmaterialen zoals loepjes, potjes, zakjes en bakjes om in te verzamelen, zoekkaarten van stenen, planten en dieren, waren per groepje beschikbaar in een tasje.

Inhoud

De inhoud van deze buitenlessen, van tevoren geformuleerd als "Nature Based Solutions", ging over onze verbinding met de natuur, door middel van onderzoeks- en belevingsgerichte opdrachten, met als verbindend verhaal dat het in de natuur steeds gaat over verandering en veerkracht!

Rivier natuur is het soort natuur dat de oorsprong vormt van het ontstaan van ons hele land. Het is een verhaal dat begint in de bergen en wat gaat over water, zand en klei, over vissen en schepen. Het ging ook over hoe wij allemaal wonen in een "aangespoeld" laaggelegen land aan zee. Natuurbeleving en zelf op onderzoek gaan waren uitgangspunt bij deze buitenactiviteit. Leerdoel was om inzicht te krijgen in zogenaamde "Naturbased Solutions", voor kinderen geformuleerd in de vraagstelling: hoe kan de natuur ons helpen als het gaat over veiligheid, drinkwater, voedsel en gezondheid, ook over buiten genieten langs de waterkant.

En natuurlijk ook omgekeerd, hoe kunnen wij als mens de natuur “helpen”, hoe worden natuurlijke processen ondersteund en niet tegengewerkt, om zo tot een rijkere, schonere, meer biodiverse wereld te komen.

Vorbereidende les

Oorspronkelijk was het plan om er een voorbereidende les in de klas aan vooraf te laten gaan. Dit zou mogelijk gemaakt worden door de inzet van WNF vrijwilligers. Hiervoor werd een powerpointpresentatie met begeleidende inhoudelijke tekst gemaakt door het educatieteam van ARK. Dit onderdeel blijkt achteraf helaas niet waargemaakt te zijn. De vrijwilliger die dit op zich zou nemen zegde op het laatste nippertje af om gezondheidsredenen. Er is nog een poging gedaan om de lessen door andere WNF vrijwilligers op te laten pakken. Dat is helaas maar voor 3 lessen gelukt, ondanks de inspanningen die daar vanuit ARK en WNF voor zijn verricht.

Uitvoering onderzoeks-opdrachten

Tijdens de buitenles struinden de kinderen in een grote driehoek door de Stadswaard, met op ieder hoekpunt van de wandeling een opdracht. En we gingen in ieder geval, gedurende de hele tocht, op zoek naar de kuddes wilde paarden en runderen. Deze leven hier om te voorkomen dat de uiterwaarden dichtgroeien met ruigte en bomen. Uiterwaarden zijn het domein van de rivier, van het water. Bij hoog water moet er veel ruimte en doorstroming mogelijk zijn vanwege de waterveiligheid. Dankzij de grazende dieren hoeven mensen hier dan niet te gaan maaien en bomen kappen. Daarbij, de dieren voegen een hele belangrijke natuurlijke bijdrage toe, die leidt tot grote verrijking en bijzondere beleving van het landschap. Meer struiken en bloemen maken het leven mogelijk voor vele insecten en vogels.

Het is nooit zeker dat je de paarden en/of runderen tegenkomt, maar je er in inleven kan altijd. Dat ze hier wonen, jaarrond, vlak bij de stad, dat is bijzonder! We zagen ze met 13 van de 15 groepen.

Zintuigen

Dieren leven, sterker dan wij, met hun neus en oren wijd open. Daarom begonnen we met een stilte- en luisteroefening. Daarna deden we vervolgens een spel met blinddoeken, waarbij het gaat om bomen-tasten-dwalen-terugvinden. Voelen en lopen zonder ogen, andere zintuigen extra inzetten, tasten met handen maar ook luisteren met oren worden dan belangrijker...

Zoeken, vinden, creëren

Op het Waalstrand is het goed toeven langs de waterrand, hier liggen allerlei strandvondsten. Zowel natuurlijke als menselijke restanten, van schelpen en stenen, skeletten van wolhandkrabben tot plastic met vreemde talen erop uit andere landen.

Er werd verzameld en daarmee werden kunstwerken gevormd.

Bovendien, graven in het zand, water vasthouden of tegenhouden, dat doen kinderen zonder aanmoediging uit zichzelf. Dan gaat het vanzelf over dijken en waterhoeveelheden.

Hoe verdedigen planten zich tegen gevaren zoals aangevreten worden of verdroging?

We keken goed naar allerlei planten, we proefden er verschillende zelf. Ook werden er plantengeuren gemaakt in potjes. Zo werd onderzocht hoe planten zich verdedigen tegen vraat van dieren, met haren of stekels, met taatheid of een vieze smaak of geur. De verrassing van smaken herkennen (honing, broccoli, radijs), het ontdekken van nieuwe onbekende geuren, niet alleen in bloemen, maar ook in groene stengels en bladeren, wekte belangstelling voor planten bij de meeste kinderen. Ze kennen planten nauwelijks van dichtbij noch van naam blijkt. En hoe langzaam of snel groeit een boom eigenlijk?

Toekomst

We willen graag door! Leerkrachten en leerlingen zijn enthousiast en de samenwerking met De Bastei bevalt goed. In het voorjaar van 2024 kunnen we dankzij financiering van het Wereld Natuur Fonds 20 binnen- en buitenlessen aanbieden, uitgevoerd door ARK.

